

6 ЧИСТА ВОДА ТА НАЛЕЖНІ САНІТАРНІ УМОВИ

Якісна питна вода –
здорова нація

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)

Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих міста Києва
Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування

Якісна питна вода – здорова нація

Бібліографічний список

Київ - 2023

Якісна питна вода – здорова нація : бібліогр. спис. / упоряд. С. О. Денисова ; ред.: В. Білозір, Ж. П. Копитко ; Департамент культури виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) ; Публічна бібліотека ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва, відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування. – Київ, 2023. – 12 с.

Бібліографічний список підготовлено до Всесвітнього дня водних ресурсів. Список містить матеріали про безпеку та якість питної води за останні п'ять років. При складанні списку використано літературу з електронного каталогу Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого, Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, пошукової системи Google Академія. До списку увійшли книги, статті зі збірників та періодичних видань. Матеріал розміщено в алфавітному порядку.

Список розраховано на викладачів, студентів та всіх, кого цікавить захист прав та свобод людини.

Упорядник:
Літературний редактор:
Бібліограф-редактор:

О. С. Денисова
В. Білозір
Ж. П. Копитко

Телефони для довідок :

486-01-46,
+38 (068) 139-31-41

e-mail :

4bibliograf4@gmail.com

*«Вода, в тебе немає ні смаку, ні кольору, ні запаху,
тебе неможливо описати, тобою насолоджуються, не відаючи,
що ти таке. Не можна сказати, що ти необхідна для життя: ти – саме
життя»*

Антуан де Сент-Екзюпері

недоступними для широкого використання.

За глобальними оцінками, обсяг придатної для споживання людиною та функціонування більшості земних екосистем прісної води на нашій планеті становить 35 млн км³, або лише 2,5% від загальних водних запасів Землі. При цьому дві третини прісної води міститься в льодовиках і сніговому покриві, що робить їх практично

Обмеженість доступних ресурсів прісної води та нерівномірність просторового розподілу їх запасів на Землі, зростання водоспоживання, забруднення води, змін клімату поступово трансформуються в глобальну проблему дефіциту питної води та загрози виникнення регіональних водних конфліктів.

Саме тому з початку XXI ст. набуває дедалі більшого поширення і стає наріжним каменем сучасного бачення майбутнього нашої планети концепція її «водної безпеки». При цьому під водною безпекою розуміється наявність прийнятної кількості та якості води для здоров'я, життєдіяльності, екосистем і виробництва в поєднанні із прийнятним рівнем пов'язаних з водою ризиків для людей, навколишнього середовища та економіки.

Водна безпека передусім – це гарантований доступ до потрібної кількості та належної якості води для всіх: людини, економіки і природи. За визначенням UN Water, водна безпека – це спроможність людей підтримувати стійкий доступ до достатньої кількості прийнятної якості води для:

- забезпечення засобів для існування, благополуччя людини і соціально-економічного розвитку;
- гарантування захисту від забруднення і пов'язаних з водою стихійних лих;
- збереження екосистем в умовах миру і політичної стабільності.

В Україні проблема якісної води та водозабезпечення – одна з найважливіших, болючих екологічних проблем. Щодня ми використовуємо

десятки літрів води і навіть не задумуємось над цим. Вода для нас – це щось настільки звичне, що уявити світ без неї просто неможливо.

Згідно з класифікацією ООН, за запасами води, які формуються на території країни і доступні для використання, Україна є однією з найменш забезпечених країн Європи. За міжнародною класифікацією лише Закарпатська область належить до середньо забезпеченого місцевим стоком регіону (6,3 тис. куб. м на одну людину). Низька

забезпеченість в Чернігівській, Житомирській, Волинській та Івано-Франківській областях (3,3-2,0 тис. куб. м), в інших областях – дуже низька і надзвичайно низька (1,98 - 0,12 тис. куб. м на одну людину).

Ми звикли до присутності води в нашому житті, бо вона завжди є у водопровідному крані в нашій оселі, на робочому місті, в місцях відпочинку, в лікувальних, загальноосвітніх закладах та ін. Але потрібно пам'ятати, що ресурси води небезкінечні, і наше здоров'я залежить від її кількості і якості, причому якість є найбільш важливим показником, ніж доступність води.

Якість питної води у всіх містах та населених пунктах країн світу, зокрема в Україні, відхиляється від норми. Це пов'язано з погіршенням екологічного стану всієї планети в результаті промислової діяльності людини, воєнних дій. В окремих регіонах, в умовах війни, питна вода для населення поставлена на межу катастрофи. Перед всіма країнами світу давно постала проблема очищення та оздоровлення питної води. Проте всі існуючі на сьогодні методики очищення води не в змозі повернути їй у повній мірі природні та корисні для людей біологічні властивості.

Проблема доступу населення до якісної питної води є актуальною та гострою і для України. Вирішення цієї проблеми ускладнюється через незадовільну якість води підземних і поверхневих джерел водопостачання. На підприємствах питного водопостачання застосовуються неефективні та застарілі технології очищення, транспортування та розподілу води. Через значні пошкодження основних фондів централізованих систем водопостачання якість питної води у деяких населених пунктах України за окремими показниками не відповідає вимогам існуючого законодавства. Значна частина населення споживає водопровідну питну воду, якість якої

може становити загрозу для здоров'я. Оптимальним варіантом розв'язання цих проблеми є реалізація державної політики у сфері питної води та питного водопостачання щодо розвитку та реконструкції систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення; доведення якості питної води до нормативних вимог, забезпечення населених пунктів якісним, безпечним для здоров'я людини централізованим водопостачанням.

В нашій країні гарантоване постачання питної води для населення забезпечується «[Водним кодексом України](#)», Законом України «[Про питну воду і питне водопостачання](#)» та Загальнодержавною програмою «[Питна вода України](#)». Вимоги до якості питної води затвердженні ДСанПіНом 2.2.4-171-10 «[Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною](#)». Вони діють з 2010 року та передбачають як вимоги до води централізованих джерел водопостачання, так і до децентралізованих джерел, в т. ч. шахтових колодязів, до води бутильованої, фасованої та мінеральних вод.

Водна безпека людини та суспільства полягає в забезпеченні рівного права на питну воду та санітарію для кожної людини на рівні громади.

Для того, щоб привернути увагу до збереження запасів прісної води, необхідності охорони водних ресурсів та їх раціонального використання, Генеральна Асамблея ООН у 1993 році ухвалила щорічне офіційне відзначення Всесвітнього дня водних ресурсів у день 22 березня.

У червні 1999 року в Лондоні на III конференції ЮНСЕД міністри екології та охорони здоров'я 35 європейських країн, в тому числі й Україна, підписали [Протокол з проблем води та здоров'я](#), зобов'язавшись оберігати своїх громадян від захворювань, пов'язаних із забрудненням води, захищати водні ресурси, створювати системи запобігання небезпечним ситуаціям.

Період з 2018-2028 роки Генеральною асамблеєю ООН (2016) оголошено Міжнародним Десятиріччям дій «Вода для сталого розвитку».

Вода – це найважливіший природний ресурс нашої планети. Без неї неможливий розвиток живої природи, вода є незамінне джерело у життєвих процесах організму людей, тварин та рослин.

Пам'ятаймо, що ресурси води не безмежні, що навіть найменша економія води може мати величезне значення – якщо до неї долучиться велика кількість людей. Наше здоров'я та життя напряму залежить від її кількості та якості. Нам варто пам'ятати про це кожного дня, кожної хвилини і цінувати кожен її краплину. Не будьмо байдужими до свого майбутнього!

Політика держави у галузі питної води та водопостачання

1. **Водний кодекс України** : від 6 черв. 1995 р. № 213/95-ВР, зі змінами та допов. від 8 верес. 2021 р. № 1726-ІХ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bit.ly/3kheEGk>. – Дата перегляду : 16.02.2023. – Назва з екрана.
2. **Державні санітарні норми та правила «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10)** : затв. наказом М-ва охорони здоров'я України, 12 трав. 2010 р. № 400, зі змінами та допов. від 24.12.2019 № 2675 (з1304-19) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text>. – Дата перегляду : 16.02.2023. – Назва з екрана.
3. **Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми «Питна вода України» на 2022-2026 роки** [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 квіт. 2021 р. № 388-р. – Режим доступу: <https://bit.ly/3YNAGj6>. – Дата перегляду : 16.02.2023. – Назва з екрана.
4. **Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення** [Електронний ресурс] : Закон України від 10 січ. 2002 року № 2918-ІІІ зі змінами та допов. від 20.09.2019 № 124-ІХ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text>. – Дата перегляду : 16.02.2023. – Назва з екрана.
5. **Гафурова, О. В.** Проблеми вдосконалення законодавства України у сфері якості питної води (на прикладі імплементації «нітратної» директиви) [Електронний ресурс] / О. В. Гафурова // Право. Людина. Довкілля. – 2020. – Vol. 11, № 3. – С. 41-49. – Режим доступу : <https://bit.ly/3YQPWLS>. Дата перегляду : 16.02.2023. – Назва з екрана.
6. **Єфімова, Т.** На шляху реформування водної політики України / Т. Єфімова, Н. Загорчевна // Водопостачання та водовідведення. – 2019. – № 6. – С. 35- 38.
7. **Карелін, С. П.** Законодавчі проблеми щодо якості питної води та стоків в Україні / С. П. Карелін, Ф. А. Леусенко // Водопостачання та водовідведення. – 2020. – № 2. – С. 33-37.
8. **Никифоров, В.** Національний стандарт України «Якість води» / В. Никифоров, С. В. Дігтяр, Д. М. Саламатін // Водопостачання та водовідведення. – 2019. – № 5. – С. 17-19.

9. **Сороковська, С. В.** Державна політика України у сфері питного водопостачання в контексті глобальних цілей сталого розвитку [Електронний ресурс] / С. В. Сороковська // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. – 2018. – № 2. – С. 34-40. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2018_2_7. – Дата звернення : 18.02.2023. – Назва з екрана.
10. **Стратегічні напрямки розвитку водопостачання в Україні //** Водопостачання. Водовідведення. – 2020. – № 3. – С. 11-15.

Водна безпека – запорука сталого розвитку України

11. **Аристархова, Е. О.** Особливості визначення токсичності питної води / Елла Олександрівна Аристархова // Агроекологічний журнал. – 2016. – № 3. – С. 50-55.
12. **Большак, А. П.** Оцінка ефективності доочищення питної води побутовими картриджами / А. П. Большак, Т. Є. Мітченко, А. О. Мітченко // Вода і водоочисні технології. – 2020. – № 1(26). – С. 12-20.
13. **Безродний, М. К.** Стратегічні напрямки розвитку водопостачання в Україні / М. К. Безродний, М. Н. Голяд, Н. О. Притула // Водопостачання та водовідведення. – 2020. – № 3. – С. 11-15.
14. **Загороднюк, К.** К вопросам обеззараживания и дезинфекции в период пандемии COVID-19 / К. Загороднюк, М. Новиков, Ю. Загороднюк // Водопостачання та водовідведення. – 2020. – № 5. – С. 24-28.
15. **Ільченко І.** Питну воду в Україні почали подавати за воєнними нормативам: вода може пахнути, мати присмак та колір [Електронний ресурс] / Лія Ільченко // Дзеркало тижня. – Режим доступу : <https://bit.ly/3HXKD7o>. – Дата публікації : 06.08.2022. – Назва з екрана.
16. **Кобилянський, В.** Коронавірус та плани безпеки води / В. Кобилянський // Водопостачання та водовідведення. – 2020. – № 2. – С. 14-22.
17. **Кобилянський, В.** Небезпечна безтурботність : пестициди та водопровідна вода / В. Кобилянський // Водопостачання та водовідведення. 2019. – № 4. – С. 11-18.

18. **Крисінська, Д. О.** Експериментальні дослідження якості питної води та оцінювання екологічної безпеки питного водопостачання [Електронний ресурс] / О. Д. Крисінська, Л. П. Клименко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2021. – Вип. 31. – С. 147-151. – Режим доступу : https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2021/31_1/26.pdf. – Дата перегляду : 21.02.2023. – Назва з екрана.
19. **Митченко, Т. Е.** Екологія чистої води / Т. Е. Митченко, А. Большак // Вода і водоочисні технології. – 2020. – № 1-2(95-96). – С. 16-24.
20. **Осадча, Я.** Як знезаразити воду, якщо доступу до питної немає. Пояснює МОЗ [Електронний ресурс] / Яна Осадча // Українська правда. – Режим доступу : <https://bit.ly/3x07qJA>. – Дата публікації : 06.04.2022. – Назва з екрана.
21. **Мельник, В.** Самостійне знезараження води: як в умовах війни дістати питну воду та як визначити її придатність [Електронний ресурс] / В. Мельник // Вікна. – Режим доступу : <https://bit.ly/3JIEGwk>. – Дата публікації : 07.04.2022. – Назва з екрана.
22. **Способи знезараження води** [Електронний ресурс] / МОЗ // Міністерство охорони здоров'я : сайт. – Режим доступу : <https://bit.ly/3Erhz6g>. – Дата публікації : 05.04.2022. – Назва з екрана.
23. **Тринько, Р. І.** Раціональне водокористування як чинник національної безпеки України / Р. І. Тринько, М. Я. Бомба, М. М. Сливка // Вісник Національної академії наук України. – 2019. – № 6. – С. 83-90. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2019_6_14. – Дата звернення : 22.02.2023. – Назва з екрана.
24. **Як в умовах війни знезаражувати воду: поради** [Електронний ресурс] // Район Камінь - Каширський. – Режим доступу : <https://bit.ly/3SfHRy0i>. – Дата публікації : 07.04.2022. – Назва з екрана.

Якісна вода – здорова нація

25. **Дрикер, Е.** Карта качества воды Украины – Восточный регион / Е. Дрикер // Вода і водоочисні технології. – 2019. – № 4. – С. 54-58.

26. **Дрикер, Е.** Карта качества воды Украины – Западный регион / Е. Дрикер // Вода і водоочисні технології. – 2019. – № 2. – С. 38-45.
27. **Дрикер, Е.** Карта качества воды Украины – Центральный регион / Е. Дрикер // Вода і водоочисні технології. – 2019. – № 3. – С. 34-38.
28. **Дрикер, Е.** О водопроводной воде в столице и области / Е. Дрикер // Вода і водоочисні технології. – 2020. – № 1-2(95-96). – С. 34-37.
29. **Залєвська, Г.** Міністерство розвитку громад та територій України щодо питань питного водопостачання / Г. Залєвська // Водопостачання та водовідведення. – 2020. – № 2. – С. 11-13.
30. **Кравченко, В.** Якість питної води та стан лабораторій в Україні / В. Кравченко, О. Кравченко, О. Панченко // Водопостачання та водовідведення. – 2020. – № 2. – С. 23-26.
31. **Ладиченко, В. В.** Місце права на питну воду в системі прав людини. / В. В. Ладиченко // Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 23. – С. 62-65. – Режим доступу : <http://www.scinotes.mgu.od.ua/archive/v23/27.pdf>. – Дата перегляду : 21.02.2023. – Назва з екрана.
32. **Ладиченко, В. В.** Право людини на питну воду / Віктор Валерійович Ладиченко // Ціннісно-правові засади сучасних інтеграційних процесів в Україні. – 2015. – Вип. 6. – С. 92-97.
33. **Литвиненко, Т.** Фасована питна вода: вимоги до складу, зберігання та маркування / Т. Литвиненко // Управління якістю. – 2019. – № 5. – С. 63-65.
34. **Мітченко, Т. Є.** Про якість питної води в точці споживання / Т. Є. Мітченко, Ю. Д. Дрікер, С. Л. Василюк // Вода і водоочисні технології. – 2020. – № 4. – С. 34-42.
35. **Новицький, Д.** Вода під прицілом : втрати, ризики та перспективи відбудови водопровідної галузі України [Електронний ресурс] / Д. Новицький // Водопостачання та водовідведення. – 2022. – № 4. – С. 4-9. – Режим доступу : <https://bit.ly/3KzBt2y>. – Дата перегляду : 21.02.2023. – Назва з екрана.
36. **Остапенко, В.** Вода питна : вітчизняне й міжнародне регулювання якості та безпечності / В. Остапенко // Управління якістю. – 2019. – № 5. – С. 66-69.

37. **Панов, В. В.** Безпека питного водопостачання / В. В. Панов, О. О. Панасенко // Водопостачання. Водовідведення. – 2020. – № 2. – С. 19- 4. – Режим доступу : <https://ukrvodokanal.in.ua/wp-content/uploads/2022/12/3-drugyy-nomer-traven-2022.pdf>. – Дата перегляду : 21.02.2023. – Назва з екрана.
38. **Рингис, А.** Вода без пластика, или Как Украина поможет Европе отказаться от одноразовых бутылок [Електронний ресурс] / Анастасия Рингис // Цензор.нет. – Режим доступу : <https://bit.ly/3KrStrv>. – Дата публікації : 29.11.2021. – Назва з екрана.
39. **Сороковський, В.** Рівний доступ до води для усіх: чи залишиться поза увагою уряду населення, що користується привізною водою? [Електронний ресурс] / В. Сороковський // Децентралізація. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/12587>. – Дата публікації : 02.07.2020. – Назва з екрана.
40. **Цветкова, А.** Чому не працюють санітарні правила та норми щодо якості питної води в Україні / А. Цветкова // Водопостачання та водовідведення. – 2020. – № 2. – С.43-45.
У програмах Уряду на 2019 та 2020 рр. серед пріоритетів, навіть, профільного міністерства немає адекватного формулювання ні короткотермінових (на рік), ні стратегічних цілей розвитку сектору питного водопостачання, не кажучи вже про розвиток санітарії (що більше ніж каналізація або водовідведення) країни.
41. **Шіковець, К.** Бізнес-аналіз розвитку ринку питної води / К. Шіковець, Є. Чепіль // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економіка і вища освіта. – 2015. – С. 42-47. – Режим доступу : <https://bit.ly/3xHGmPG>. – Дата перегляду : 21.02.2023. – Назва з екрана.
В статті проаналізовано тенденції та перспективи розвитку ринку питної води в Україні, проведено сегментацію і опис структури ринку. Проаналізовано тенденції розвитку ринку питної води в Україні та в світі. Визначено фактори, що впливають на розвиток ринку, розглянуто зарубіжний досвід розвитку ринку питної води та питання підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників питної води.
42. **Шкінь, О. М.** Робота вітчизняних водоканалів в умовах війни [Електронний ресурс] / О. М. Шкінь // Водопостачання. Водовідведення. – 2022. – № 2. – С. 11-13. – Режим доступу : <https://bit.ly/3SfZ6iI>. – Дата перегляду : 21.02.2023. – Назва з екрана.